

ירמה הלפרן (באמצע) עם רוזנברג ופעמוני* (1929) בביתו של מפעל מחתרת

הנ"ל — בעבור 30 שנה אסור להרוג חסד

ירמה: נעמד דום לזכר חברינו שנרצחו באלטלינה, לפי פקודת ראש הממשלה.

גם שנותיו האחרונות היו רחוקות הרפתקאות ותחרויות. בהיותו כבר למעלה מ-40 חמישים ירד לאלת, ייסד בה את המוזיאון הימי, השתתף אישית בצלילות עמוקות אל תוך הים. מאמץ זה חיסל אותו. ירמה קיבל התקפת לב, חי מאז הודות לטיפולו העקשני והעל-אנושי של רופאו המסור.

אך האיש שהיה חלוץ הספנות העברית, שיום ואירגן את האירגון הצבאי הלאומי, שלחם כל ימיו והכניע אחרים — נכנע לבסוף, ללבו המאמץ, השבוע, בשבת צהר ריים של יום קיץ חם.

משטרה

תיצאו את היוטורי

בשדרות מוצקין שבצפון תל-אביב שוכן בית משרדים ענקי, באמצע שטח המגורים. לילה לילה כבים האורות בבניין הענקי, אך למרבה המלא ולמגינת חושבי הבית ה' סמך, הטלפונים ממשיכים לצלצל במשך דעים האפלים והריקים, כמעט כל הלילה. ואם לא די בכך, נשאר מרחף הבית הענקי מואר כל הלילה, כשהוא מאוכלס טלפוני איים, המעבירים כנראה את הצילצולים הדי רבים והממושכים.

כמעט כל ערב שני יוצא אחד מדמרי הבית השכן, בשעות הקטנות של הלילה, כדי לצעוק אל הטלפונים האלמוניים, ש' אינם טורחים לעתים להפסיק את הצילצול הטורדני והממש ש.

בכל בית אחר בתל-אביב, היו השכנים יורדים לרחוב, מוצאים את הטוטר הקרוב ביותר ופונים אליו בבקשה שיוור טלפוני איים להפסיק את הצילצולים המטרענים את שנתם.

אך דיירי הבית בשדרות מוצקין אינם יכולים לעשות זאת. כי בית המשרדים הענקי, בו מצלצים הטלפונים, הוא בניין מטה מחוז תל-אביב של משטרת בנאי.

• בבית-הספר של בית-ר. משה רוזנברג, מי שהיה המפקד הראשון של אצ"ל, יושב מימין, יוסף פעמוני יושב רביעי מימין.

צריכה להיות עבודה עצמית? נגמרו הזמנים האלה!

הזהיר אותם ראש מחלקת ההתיישבות, רענן וייץ: „ההתחללות היא חובה, משום לשישת עיניים מכל הצדדים. אל תחיו באש ליות. הזהרתי אתכם!“

האזהרה לא הועילה. עד ששוב צצו מאמרי ביקורת, והסוכנות נאלצה, לפני כשנה, להגיש אולטימטום: או שהחברים יעלו מיד, או שהאדמה תילקח מהם. תיקון. הפעם עשו חברי נחלאת משה. 47 מהם ענו קקרונית שהם מוכנים להתי נחל. כשלב ראשון אף הכניסו לבנק סכום של 1000 ל"י לאיש. להתחלת הבניה ב מקום. „תתחילו לבנות את בתינו“, אמרו לסוכנות, „נשלם את היתר בתנאים המקור בלם לבני מתיישבים.“

בוה, למעשה, גרמו לתיקון. כי הסיכנות דחוקה לכספים, ותקציביה דרושים ליישוב עולים חדשים חסרי-כל. חשוב עוד יותר: בעוד שהעולים לוחצים עליה כל הזמן לזרז את יישובם, אין חברי נחלאת מעוניינים בוירונו. יש להם בתים נוחים, אינם מחו סריעבודה, והאדמה הסוריה נותנת כל שנה ייבולים מצויינים של פרי טוב ומכניס. איש בסוכנות לא חשב לדרוש מהם כי יממנו את בניית בתיהם באותה צורה שכל תושב ותיק מממן רכישת בית חדש: מכספו שלו. שהרי לגבי נחלאת והפקדום הבכר רים שזכו ב-2000 הדונם, נהוג הכלל: אם קיבלו את הקרקע מבלי להשקיע, יקבלו את כל השאר באותה צורה.

דמויות

הלב האמיץ נדם

ביום האזרון של חייו ביקר את ירמיהו הלפרן ירד נעוריו, יוסף פעמוני, מנהל מכון ז'בוטינסקי. פעמוני סיפר לו על ספר שקרא: מובי דיק, המספר על ציד לוית' גים. ירמיהו הלפרן, ירמה (מתחרו עם קידמה) בסי ירמיהו, רגז: „איך אפשר בכלל לכתוב על מעשים אכזריים כל-כך כמו ציד לויתנים?“

האיש שהיא אביו המעשי של הארגון הצבאי-הלאומי, לא היה מוכן להאזין ל מעשי אכזריות. הוא, שארבעים משישים ו אחת שנות חייו הקדיש למלחמה וללימוד המלחמה, היה כל ימיו צמחוני ובכיתו אסור היה להרוג מקק, לכל היותר פותר היה להשליכו מבעד לחלון — כזה היה ירמה.

לא הסכים לרצוח. את דרך חייו קיבל ירמה הלפרן מאביו מיכאל. מיכאל הלפרן, האב, יליד רוסיה, שהיה בין מקי מי נס'ציונה ומראשוני פועלי ציון, נדד כל ימיו בארץ ובעולם. בכל מקום אליו הגיע הפגין את יהדותו ואת ציוניותו. כאשר, לפני מלחמת העולם הראשונה, הגיע ארצה קרקס שחציג אריות, נכנס מיכאל הלפרן לבלוב האריות בלתי מוויק, רק משום שרעבי עשה את זאת לפניו.

ירמיהו גודל בארץ-ישראל, אך כל דרך חייו היתה דרך הנודים. בגיל 19 סיים הנער בית-ספר ימי באיטליה ובגיל עשרים כבר השתתף במלחמת שחקרה את ים המלח. באותה שנה החל בקריירה הבסחנות שלו, כשהצטרף לוא ז'בוטינסקי, כשלישו בהגנת ירושלים. הגבר גבה-הקומה ויטה המראה הצליח להתחמק כאשר ז'בוטינסקי ו-15 מאנשי הגנת ירושלים נאסרו ונשפטו. הוא הפך להיות מפקד העיר העתיקה.

אך הצעיר, שהגן בהתלהבות כה רבה על ירושלים, לא השלים עם דרך הטור האיש שהונגה באותה תקופה. הוא לא קיבל על עצמו לרצוח את דרי די האן, נסע במקום זה למצרים, בשריות ימי.

נגד ההבלגה. המש שנים מאוחר יותר הוזמן ירמה, על-ידי נציב בית-ר זאב ז'בוטינסקי, להיות מפקד בית-הספר ל מורינוי בית-ר בתל-אביב.

בית-ספר זה היה פרי רעיונו של ירמה. הוא היה הראשון שהקים והנהיג בבית-ר את המשרט של ההופעה החיצונית, יחסי הג'מוס והיחס לנשק והחזיר את האודיא-לוגיה של לאומיות צרופה. כפי שהיא נהוגה בתנועה זו עד היום.

באותם הימים היה בית-הספר כסוף ל הגנה ובשעת סכנה של התקפה על תל אביב, קיבל ירמה נשק מההגנה ונקודה להיערך בה.

כאשר שמע ירמה באותם הימים, בשנת 1929, את פקודתו של אליהו גולומב על ההבלגה, כינס את חניכיו בית-ספרו, הודיע להם שהם פורשים מן ההגנה ויוצאים ל שכונת שפירא, להתקוף את הערבים. כך הניח ירמה את היסוד להגנה הלאומית.

• יושב מרכזי (לא ארמון מבוצר) מתקופת שיבת ציון.

מטבעות הנושאות האריכים המקבילים לשנת 69 לפני הספירה הנוצרית — שנה אחת לפני חורבן הבית השני — מעידות על כך כי הישוב נהרס במלחמת היהודים נגד טיטוס, והיה ליישוב יהודי אחרון — עד קום קיבוץ רמת-רחל, לפני 30 שנה.

משלט מבוצר של הלגיון העשירי, שהנה במקום לאחר כיבוש ירושלים. בית המרחץ המשוכלל של המשלט נבנה ממש על הריסותיו של הבניין המרכזי הקודם.

• כנסיה ביונסית, שהייתה, כמו רוב הכנסיות הצלבניות, גם מבצר. הכנסיה ידועה בשם קטיסטח. היא נבנתה במאה ה-5, עם כיבוש המקום בידי לוחמי האיטי לאם.

האפתעה הגדולה. חרס רב עלה כידו אהרונה במשך המשת העונות של החפירות: נוסף לפסיפסים עשירים של רצפות הבניינים (אשר העברו לבניין מח' לקת העתיקות) נמצאו לבנים נושאי נשרי הלגיון העשירי. מאות סביעות של חותמות עבריות — חלקן מימי הבית הראשון, חלקן מתקופת שיבת ציון. לא חסרות גם חידות.

למשל, מי מכיר מי יודע מיהו האיש המצויר על שבר חרס (כ-10 מרובע), כשהוא יושב במרכבת-קרב? יכול להיות כי זוהי דמותו של יהויקים עצמו, המצויר על-ידי צייר מקומי (מאשר היו מביאים דברים יפים יותר, על חרס טוב יותר).

אולם ההפתעה הגדולה באה דווקא כי שבוע שעבר, כאשר אהרונה והאיטלקים התכוננו לפרידה סופית (החפירות ברמת רחל יפסקו בתום עונה זו, מחוסר תקציב של שתי האוניברסיטאות); בעת בדיקה שיגרית של הכתף הצפון-מערבי של ה' תל-כחמישים מטרים מן החפירות, נתגלתה חומת אבנים מסותחת עבה, בגובה של כ-4 מטרים. בדיקה נוספת גילתה, כי כל התל הרגלי החפירות, אשר נחשב כל הזמן לגבעה טבעית, איננו אלא גג של ציביליזציה קדומה עוד יותר.

אמר אהרונה, המתכונן להמשיך בעונה הבאה החפירות מרתקות בתל-ערד: „האפי תעה הואת ברנצ האחרון היתה מש מהלך מה. אך אין מה לעשות. התקציב נגמר, ואנחנו עוזבים את התל. אבל הוא לא יברח. ואנחנו עוד נחזור אליו.“

חקלאות

מוכדים, לא עובדים

על נעם שמישהו מזכיר את השם נחל אור, נדלק אור אדום במשרדים של מחלקת ההתיישבות בסוכנות היהודית. ראשי ה מחלקה רגישים מאד לשם זה, ולא בלי סיבה.

הם החלו להראות סימני רגישות לפני כארבע שנים. אז גילה הארץ לראשונה, כי 100 פקידים בכירים של הסוכנות, משרד החקלאות והקרו הקיימת לישראל קיבלו 2000 דונם של אדמת עדית יקרה בעמק יזרעאל.

האדמה ניתנה בתנאי שאותם פקידים כבר רים יתנחלו עליה, יקמו שם נקודת-התיישבות. את תנאים פרמליים לחד — ומציי את לחד. איש מכל 100 חברי האגודה לא הראה כל סימן שהוא עומד להפטר מן הגיוב הנוח שלו. מה עוד, שבהיותו פקיד בכיר באחד המסדות המופקדים על טיפוח החקלאות, יכול היה להקל על נחלאת ולמונע ממנה את הקשיים המיני הליים והתקציביים בהם מתלבט כל יישוב חקלאי במדינה.

אך התפרסם העניין, מהרה הסוכנות לדרוש מחברי האגודה לעלות על הקרקע. היא אף איימה, שאם לא יתיישבו, תפסק זכותם עליה והיא תחולק ליישובי-הסביבה הרעבים לקרקע. ביחוד ליישוב העולים אליקים, שאדמתו דלה ובעלת תכולה גבוהה של סיד, דבר הגורם לניחון מזורז של מטעיו.

„הזהרתי אתכם!“ חברי האגודה התכנסו למסיבה סוערת בבית החיצות בחיפה. חלק הביע את נכונותו לעלות ל התיישבות, אך מחשבות הרוב מצאו בטיי דחאק בדבריו של אחד החברים, לוטן: „כולנו יודעים שלא ניהפך לעובדי אדמה. יש אלמנו לעזור לחברים היוצאים לפנסיה והרוצים להפוך עובדי אדמה — אבל כמה כאלה יש לנו? צריכים לומר בפירוט: זה לא יהיה כפר של עובדי אדמה — אלא של מעבידים! למה לאלץ אנשים שיעזבו ארץ-חיים שהתרגלו אליו, כדי לעבור ל חיים קשים? ובכלל — איכה כתוב ש“